

Породько Л. В.,
Лерман Л. Б.

ЕЛЕКТРОДИНАМІЧНА ЕНЕРГІЯ В КУЛЬОВИХ ШАРУВАТИХ НАНОЧАСТИНКАХ

У електростатичному наближенні розглянуто взаємодію кульових шаруватих наночастинок з електромагнітним випромінюванням. Із застосуванням трансляційних матриць знайдено розподіл полів у шарах кулі. Визначено інтенсивність енергії, що виділяється внаслідок наявності втрат у шарах. Задачу розглянуто в умовах радіальної симетрії.

Ключові слова: наночастинок, радіальна симетрія, трансляційні матриці, кінцеві інтегральні перетворення.

1. Вступ

Наночастинок мають унікальні оптичні властивості, і внаслідок їх розмірам, відкриваються широкі перспективи для їх застосування у різних галузях науки і техніки. Зараз велику увагу дослідників привертають, так звані, біметалеві наночастинок [1], які складаються із срібного ядра та золотої оболонки, або навпаки [2]. Змінюючи вміст золота і срібла у таких частинках, вдається керувати як частотою поверхневого плазмону, так і інтенсивністю поглинання [3, 4]. Це обумовлено тим, що частоти поверхневих плазмонів золота і срібла суттєво рознесені в оптичному діапазоні, а поглинання у срібних наночастинок значно більше ніж у золотих.

Розглянуто задачу про взаємодію електромагнітного випромінювання (ЕМВ) з неоднорідною кульовою наночастинок. Як і в [5], на відміну від відомих робіт [6, 7] передбачається, що в загальному випадку наночастинок можуть складатися з довільної кількості шарів (концентричні кулі). Ця обставина значно ускладнює задачу, оскільки потребує попереднього визначення напруженостей електромагнітного поля у шарах, що дозволяє визначити потужність теплових джерел.

Викладено постановку задачі електродинаміки і визначено функцію внутрішніх джерел, пов'язаних із зовнішнім опромінюванням, за допомогою трансляційних матриць побудовано розв'язок задачі електростатики і отримані формули для визначення напруженості електричного поля. Із загальних формул отримані замкнуті формули у важливому випадку поля, що діє вздовж осі симетрії кулі.

Ця робота продовжує дослідження [5–7], де визначаються характеристики світлорозсіяння, а в цій статті увага приділена визначенню внутрішніх полів у шарах.

2. Постановка задачі

Розглянемо кулю (рис. 1), яка складається з n концентричних шарів, зовнішні радіуси яких позначимо через r_j (j – номер шару і $j=1,2,\dots,n$). Для зовнішнього радіусу кулі також використовується позначення $a=r_n$. Нумерація шарів починається з центру, тобто для ядра кулі $j=1$, а для зовнішнього середовища $j=n+1$. Шари характеризуються різними комплексними діелектричними проникностями (ДП) $\epsilon_j = \epsilon'_j + i\epsilon''_j = \epsilon'_j(1 + itg\delta)$. Характеристики зовнішнього середовища позначаються

через $\lambda_m = \lambda_{n+1}$, $c_{p,m} = c_{p,n+1}$, $\rho_m = \rho_{n+1}$, $\epsilon_m = \epsilon_{n+1}$. Задачу будемо розв'язувати в сферичних координатах r, θ, ϕ , пов'язаних з центром кулі.

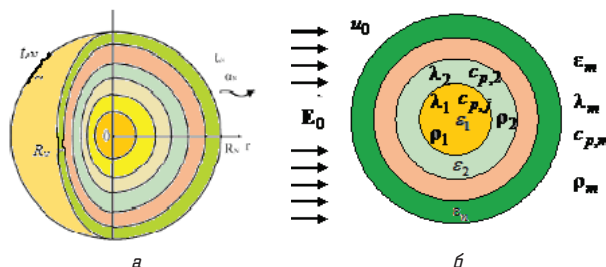

Рис. 1. Розрахункова схема багатошарової кулі: а — просторовий вигляд багатошарової кулі; б — переріз шаруватої кулі

Куля знаходиться під дією електромагнітного (лазерного) випромінювання з частотою ω (довжиною хвилі λ_j) і вектором електричної напруженості $\mathbf{E}_0 = \mathbf{E}_0(t) = \text{Re}[\tilde{\mathbf{E}}_0(r, \theta, \phi)e^{-i\omega t}]$ та відповідним потенціалом $\text{Re}[u_0(r, \theta, \phi)e^{-i\omega t}]$. Внаслідок втрат енергії за рахунок наявності уявної частини ДП у шарах кулі відбуваються втрати енергії, що приводить до нагріву частинки.

Інтенсивність падаючого світла (одиниця вимірювання $\text{Вт}/\text{м}^2$) задається формулою [2]:

$$I(t) = I_0 = c\mathbf{E}_0^2\sqrt{\epsilon_m}/(8\pi), \text{ якщо } t > 0, \\ \text{і } I(t) = 0, t < 0. \quad (1)$$

У загальному випадку з рівнянь Максвелла у випадку гармонічної залежності полів можна отримати хвильові рівняння. Частинними розв'язками цього рівняння є плоскі хвилі $\mathbf{E}e^{-kr-i\omega t}$, де $\mathbf{r} = \mathbf{r}(x, y, z)$ – просторовий радіус-вектор, $k = 2\pi\sqrt{\epsilon}/\lambda$ – хвильове число. Якщо розглядається обмежена, відносно мала область ($x, y, z \ll \lambda$), $k \rightarrow 0$, то поля становиться можливим описувати наближеним співвідношенням $\mathbf{E}e^{-i\omega t}$, яке і приймається в цій роботі.

Далі розглядаються малі частинки (наночастинок), що дозволяють обмежитись електростатичним (довгохвильовим) наближенням. Для знаходження $\mathbf{E}$ потрібно розв'язати задачу електростатики, яку звичайно записують у вигляді рівняння відносно потенціалу $u = u(r, \theta, \phi)$:

$$\operatorname{div}(\epsilon \operatorname{grad} u) = 0, \quad (2)$$

де $\mu = \mu(r)$, ϵ кусково-сталою функцією.

У сферичних координатах вектор електричної напруженості виражається через потенціал відомою формулою:

$$\mathbf{E}(r, \theta, j) = \operatorname{grad} u(r, \theta, j) = \frac{\partial u}{\partial r} \mathbf{e}_r + \frac{1}{r \sin \theta} \frac{\partial u}{\partial \varphi} \mathbf{e}_\varphi + \frac{1}{r} \frac{\partial u}{\partial \theta} \mathbf{e}_\theta. \quad (3)$$

3. Розв'язок задачі та його обґрунтування

У постановці задачі потенціали і напруженості електричного поля пропорційні часовому множнику $\exp(-i\omega t)$, і задача розв'язується в електростатичному наближенні. Тому при виводі розрахункових співвідношень для скорочення запису цей множник будемо опускати. Задачу будемо формулювати відносно потенціалів.

Потенціали електростатичного поля в кожному з шарів позначимо через $u_j = u_j(r, \theta, j)$, потенціал зовнішнього поля — через $u_0 = u_0(r, \theta, \varphi)$, а збурений потенціал, який вносить куля, через $u_p = u_p(r, \theta, \varphi)$. Для кожного шару електричні напруженості $\mathbf{E}_j(r, \theta, \varphi)$ пов'язані з потенціалами співвідношеннями:

$$\mathbf{E}_j(r, \theta, \varphi) = \operatorname{grad} u_j(r, \theta, \varphi) = \frac{\partial u_j}{\partial r} \mathbf{e}_r + \frac{1}{r \sin \theta} \frac{\partial u_j}{\partial \varphi} \mathbf{e}_\varphi + \frac{1}{r} \frac{\partial u_j}{\partial \theta} \mathbf{e}_\theta, \quad (4)$$

де $\mathbf{e}_r, \mathbf{e}_\varphi, \mathbf{e}_\theta$ — орти сферичної системи координат.

Для кожного шару ДП є сталою, і рівняння (2) перетворюється на рівняння Лапласа, записаним для кожного шару:

$$\frac{\partial}{\partial r} \left(r^2 \frac{\partial u_j}{\partial r} \right) + \frac{1}{\sin^2 \theta} \frac{\partial^2 u_j}{\partial \varphi^2} + \frac{1}{\sin \theta} \frac{\partial}{\partial \theta} \left(\sin \theta \frac{\partial u_j}{\partial \theta} \right) = 0. \quad (5)$$

На межах шарів повинні справджуватися умови неперервності потенціалів і нормальної складової вектора електричної індукції $\mathbf{D} = \epsilon \mathbf{E}$, $u_j = u_{j+1}$,

$$\epsilon_j \frac{\partial u_j}{\partial r} = \epsilon_{j+1} \frac{\partial u_{j+1}}{\partial r}. \quad (6)$$

На поверхні кулі, тобто у випадку, коли $j = n$ і $r = a$, матимемо умови:

$$\begin{aligned} u_n &= u_{n+1} \Leftrightarrow u_n = u_0 + u_p, \\ \epsilon_n \frac{\partial u_n}{\partial r} &= \epsilon_m \left(\frac{\partial u_0}{\partial r} + \frac{\partial u_p}{\partial r} \right). \end{aligned} \quad (7)$$

До умов (5, 6) додаються умови обмеженості розв'язків в початку координат і на нескінченності, тобто

$$u_l < \infty \text{ при } r \rightarrow 0 \text{ і } u_p \rightarrow 0 \text{ при } r \rightarrow \infty. \quad (8)$$

Розв'язки рівнянь для j -го шару і збуреного потенціалу записуються у вигляді розкладів за сферичними гармоніками $Y_{lm}(\theta, j) = P_l^m(\cos \theta) e^{imj}$, $P_l^m(\cos \theta)$ — приєднані функції Лежандра [7, 8].

$$u_j(r, \theta, \varphi) = \sum_{l=0}^{\infty} \sum_{m=-l}^{m=l} \left[A_{lm}^{(j)} \left(\frac{r}{a} \right)^l + B_{lm}^{(j)} \left(\frac{a}{r} \right)^{l+1} \right] Y_{lm}(\theta, \varphi),$$

$$u_l(r, \theta, \varphi) = \sum_{l=0}^{\infty} \sum_{m=-l}^{m=l} A_{lm}^{(l)} \left(\frac{r}{a} \right)^l Y_{lm}(\theta, \varphi),$$

$$u_p(r, \theta, \varphi) = \sum_{l=0}^{\infty} \sum_{m=-l}^{m=l} B_{lm}^{(n+1)} \left(\frac{a}{r} \right)^{l+1} Y_{lm}(\theta, \varphi). \quad (9)$$

Враховано, що внаслідок обмеженості розв'язків в початку координат і на нескінченності $A_{lm}^{(n+1)} = 0$, $B_{lm}^{(1)} = 0$.

При дії довільного зовнішнього поля на поверхні кулі, тобто при $r = a$, його потенціал $u_0(r, \theta, \varphi)$ та частинна похідна $\partial u_0(r, \theta, \varphi) / \partial r$, обчислені на поверхні, будуть задавати деякі функції $F(\theta, \varphi) = u_0(a, \theta, \varphi)$, $G(\theta, \varphi) = \partial u_0(a, \theta, \varphi) / \partial r$, які при досить загальних умовах можна розкласти в ряд за сферичними гармоніками:

$$\begin{aligned} F(\theta, \varphi) &= \sum_{l=0}^{\infty} \sum_{m=-l}^{m=l} f_{lm} P_l^m(\cos \theta) e^{imj}, \\ G(\theta, \varphi) &= \sum_{l=0}^{\infty} \sum_{m=-l}^{m=l} g_{lm} P_l^m(\cos \theta) e^{imj}, \end{aligned} \quad (10)$$

де коефіцієнти f_{lm} , g_{lm} рядів обчислюються за відомими формулами [9].

Розв'язок задачі отриманий за допомогою трансляційних матриць [6, 7, 10], полягає в знаходженні у розкладах (10) довільних сталих в кожному шарі. Матриці переходу від j -го до $(j+1)$ -го шару $T_{lm}^{(j)}(r_{j+1}, r_j)$ дозволяють зв'язати довільні сталі сусідніх шарів:

$$\gamma_{lm}^{(j+1)} = T_{lm}^{(j)}(r_{j+1}, r_j) \gamma_{lm}^{(j)}, \quad (11)$$

де $\gamma_{lm}^{(j)} = [A_{lm}^{(j)}, B_{lm}^{(j)}]^T$ — вектор довільних сталих для j -го шару, а матриця переходу для кулі має вигляд:

$$\begin{aligned} T_{lm}^{(j)} &= T_{lm}^{(j)}(r_{j+1}, r_j) = \begin{bmatrix} t_{11}^{(j,lm)} & t_{12}^{(j,lm)} \\ t_{21}^{(j,lm)} & t_{22}^{(j,lm)} \end{bmatrix} = \\ &= \frac{1}{\Delta_{lm}^{(j)}} \begin{bmatrix} -\epsilon_{j+1}(l+1) \left(\frac{a}{r_j} \right)^2 - \epsilon_j l \left(\frac{a}{r_j} \right)^2 & -\epsilon_{j+1}(l+1) \left(\frac{a}{r_j} \right)^{2l+3} - \epsilon_j(l+1) \left(\frac{a}{r_j} \right)^{2l+3} \\ -\epsilon_{j+1} l \left(\frac{r_j}{a} \right)^{2l-1} + \epsilon_j l \left(\frac{r_j}{a} \right)^{2l-1} & -\epsilon_{j+1} l \left(\frac{r_j}{a} \right)^2 + \epsilon_j(l+1) \left(\frac{r_j}{a} \right)^2 \end{bmatrix}, \end{aligned} \quad (12)$$

а визначник $\Delta_{lm}^{(j)} = -\epsilon_{j+1}(2l+1) \left(a/r_j \right)^2$ з точністю до множника ϵ_{j+1} є визначником Вронського фундаментальних розв'язків, який обчислено на межі поділу шарів.

При переході від j -го до $(j+q)$ -го шару будемо мати:

$$\gamma_{lm}^{(j+q)} = T_{lm}^{(j+q)}(r_{j+q}, r_j) \gamma_{lm}^{(j)}, \quad (13)$$

де при запису використана трансляційна матриця, яка визначається добутком матриць переходу:

$$T_{lm}^{(j+q)}(r_{j+q}, r_j) = T_{lm}^{(j+q-1)} T_{lm}^{(j+q-2)} \dots T_{lm}^{(j)}. \quad (14)$$

Якщо в рівності (14) покласти $j=1$, $j+q=n$, то одержимо трансляційну матрицю переходу від першої до останньої межі поділу

$$T_{lm}^{(n)} = T_{lm}^{(n)}(r_n, r_1) = \prod_{j=1}^{n-1} T_{lm}^{(n-j)}. \quad (15)$$

Всі довільні сталі виражаються через дві: $A_{lm}^{(1)}$ та $B_{lm}^{(n+1)}$, які визначаються з системи:

$$\begin{aligned} (t_{11}^{(lm)} + t_{21}^{(lm)})A_{lm}^{(1)} - B_{lm}^{(n+1)} &= f_{lm}, \\ \varepsilon_n [t_{11}^{(lm)} l - t_{21}^{(lm)} (l+1)] A_{lm}^{(1)} + \varepsilon_m (l+1) B_{lm}^{(n+1)} &= \varepsilon_m a g_{lm}, \end{aligned} \quad (16)$$

де через $t_{11}^{(lm)}, t_{21}^{(lm)}, t_{12}^{(lm)}, t_{22}^{(lm)}$ позначені елементи трансляційної матриці $T_{lm}^{(n)}$.

З системи (16) знаходимо:

$$A_{lm}^{(1)} = \frac{\varepsilon_m [f_{lm} (l+1) + a g_{lm}]}{\varepsilon_m [t_{11}^{(lm)} + t_{21}^{(lm)}] (l+1) + \varepsilon_n [t_{11}^{(lm)} l - t_{21}^{(lm)} (l+1)]}, \quad (17)$$

$$B_{lm}^{(n+1)} = \frac{\varepsilon_m a g_{lm} [t_{11}^{(l)} + t_{21}^{(l)}] - \varepsilon_n f_{lm} [t_{11}^{(l)} l + t_{21}^{(l)} (l+1)]}{\varepsilon_m [t_{11}^{(l)} + t_{21}^{(l)}] (l+1) + \varepsilon_n [t_{11}^{(l)} l - t_{21}^{(l)} (l+1)]}. \quad (18)$$

Тепер можна знайти всі потрібні потенціали. Наприклад, для збуреного потенціалу із застосуванням трансляційної матриці будемо мати:

$$\begin{bmatrix} A_{lm}^{(n)} \\ B_{lm}^{(n)} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} t_{11}^{(lm)} & t_{12}^{(lm)} \\ t_{21}^{(lm)} & t_{22}^{(lm)} \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} A_{lm}^{(1)} \\ 0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} t_{11}^{(lm)} A_{lm}^{(1)} \\ t_{21}^{(lm)} A_{lm}^{(1)} \end{bmatrix} \Rightarrow \begin{aligned} A_{lm}^{(n)} &= t_{11}^{(l)} A_{lm}^{(1)} \\ B_{lm}^{(n)} &= t_{21}^{(l)} A_{lm}^{(1)}, \end{aligned}$$

і тоді потенціал в останньому шарі представляється у вигляді:

$$u_{lm}^{(n)} = A_{lm}^{(1)} \left[t_{11}^{(lm)} \left(\frac{r}{a} \right)^l + t_{21}^{(lm)} \left(\frac{a}{r} \right)^{l+1} \right]. \quad (19)$$

Аналогічні вирази отримуємо і для інших шарів, змінюються тільки елементи матриць переходу, але всі розв'язки будуть залежати лише від сталої $A_{lm}^{(1)}$, яка визначається формулою (17). Таким чином, для потенціалів у шарах матимемо розклад:

$$u_j(r, \theta, \varphi) = \sum_{l=0}^{\infty} \sum_{m=-l}^{m=l} A_{lm}^{(1)} \left[t_{11,1j}^{(lm)} \left(\frac{r}{a} \right)^l + t_{21,1j}^{(lm)} \left(\frac{a}{r} \right)^{l+1} \right] Y_{lm}(\theta, \varphi), \quad (20)$$

де через $t_{11,1j}^{(lm)}, t_{21,1j}^{(lm)}$ позначені елементи трансляційної матриці при переході від 1-го до j -го шару.

Для визначення напруженості потрібно знайти частинні похідні потенціалів по координатах. Оскільки $Y_{lm}(\theta, \varphi) = P_m(\cos \theta) (\cos m\varphi + \sin m\varphi)$,

$$|\mathbf{E}_j|^2 = \left(\frac{\partial u_j}{\partial r} \right)^2 + \left(\frac{\partial u_j}{\partial \theta} \right)^2 + \left(\frac{\partial u_j}{\partial \varphi} \right)^2. \quad (21)$$

Вираз (21) достатньо складний для безпосереднього застосування, оскільки пов'язаний з підведенням подвійних рядів до квадрату. Задача суттєво спрощується у випадку, коли поле однорідне і діє вздовж осі кулі, наприклад осі z . Тоді його потенціал задається виразом $u_0 = -E_0 z = -E_0 r \cos \theta$, і в цьому випадку в розкладі потенціалу зовнішнього поля маємо лише один член ($\cos \theta = P_1(\cos \theta)$, $l=1, m=0$). На поверхні кулі буде $f_{10} = -E_0 a$, $g_{10} = -E_0$.

Відповідно за випадком значень індексів $l=1, m=0$ (задача становиться асиметричною, і індекс m писати не будемо) всі коефіцієнти розкладів потенціалів за винятком одного обертаються на нуль, тобто

$$u_j(r, \theta) = A \left[t_{11,1j}^{(1)} \frac{r}{a} + t_{21,1j}^{(1)} \left(\frac{a}{r} \right)^2 \right] \cos \theta, \quad (22)$$

де введено позначення

$$A = A_1^{(1)} = \frac{3a\varepsilon_m E_0}{2\varepsilon_m [t_{11}^{(1)} + t_{21}^{(1)}] + \varepsilon_n [t_{11}^{(1)} - 2t_{21}^{(1)}]}.$$

Відповідно для похідних матимемо, враховуючи, що $\partial u_j(r, \theta) / \partial \varphi = 0$,

$$\begin{aligned} \frac{\partial u_j(r, \theta)}{\partial r} &= \frac{1}{a} A \left[t_{11,1j}^{(1)} - 2t_{21,1j}^{(1)} \left(\frac{a}{r} \right)^3 \right] \cos \theta, \\ \frac{\partial u_j(r, \theta)}{\partial \theta} &= -A \left[t_{11,1j}^{(1)} \frac{r}{a} + t_{21,1j}^{(1)} \left(\frac{a}{r} \right)^2 \right] \sin \theta, \end{aligned} \quad (23)$$

і тоді

$$\begin{aligned} |\mathbf{E}_j|^2 &= \left(\frac{\partial u_j}{\partial r} \right)^2 + \left(\frac{1}{r} \frac{\partial u_j}{\partial \theta} \right)^2 = \\ &= A^2 \left\{ \frac{1}{a^2} \left[t_{11,1j}^{(1)} - 2t_{21,1j}^{(1)} \left(\frac{a}{r} \right)^3 \right] \cos \theta \right\}^2 + \\ &+ A^2 \left\{ \left[t_{11,1j}^{(1)} \frac{r}{a} + t_{21,1j}^{(1)} \left(\frac{a}{r} \right)^2 \right] \sin \theta \right\}^2. \end{aligned} \quad (24)$$

Отже вектори напруженості і їх модулі в шарах знайдені, що дозволяє визначити розподіл і потужність внутрішніх джерел у шарах. Для застосування формули (24) при розв'язуванні задачі теплопровідності [10], зробили деякі алгебраїчні перетворення. У результаті отримаємо вираз, який має два доданки і енергія поля представляється у вигляді:

$$\begin{aligned} |\mathbf{E}_j|^2 &= \frac{A^2}{2} \left\{ \frac{1}{a^2} \left[t_{11,1j}^{(1)} - 2t_{21,1j}^{(1)} \left(\frac{a}{r} \right)^3 \right]^2 + \left[t_{11,1j}^{(1)} \frac{r}{a} + t_{21,1j}^{(1)} \left(\frac{a}{r} \right)^2 \right]^2 \right\} + \\ &+ \frac{A^2}{2} \left\{ \frac{1}{a^2} \left[t_{11,1j}^{(1)} - 2t_{21,1j}^{(1)} \left(\frac{a}{r} \right)^3 \right]^2 - \left[t_{11,1j}^{(1)} \frac{r}{a} + t_{21,1j}^{(1)} \left(\frac{a}{r} \right)^2 \right]^2 \right\} \cos 2\theta. \end{aligned} \quad (25)$$

Для подальших застосувань запишемо вираз у вигляді:

$$|\mathbf{E}_j|^2 = S(r, \theta) = S_0(r) + S_2(r) \cos 2\theta, \quad (26)$$

де введені позначення

$$S_0(r) = \frac{A^2}{2} \left\{ \frac{1}{a^2} \left[t_{11,1j}^{(1)} - 2t_{21,1j}^{(1)} \left(\frac{a}{r} \right)^3 \right]^2 + \left[t_{11,1j}^{(1)} \frac{r}{a} + t_{21,1j}^{(1)} \left(\frac{a}{r} \right)^2 \right]^2 \right\}, \quad (27)$$

$$S_2(r) = \frac{A^2}{2} \left\{ \frac{1}{a^2} \left[t_{11,1j}^{(1)} - 2t_{21,1j}^{(1)} \left(\frac{a}{r} \right)^3 \right]^2 - \left[t_{11,1j}^{(1)} \frac{r}{a} + t_{21,1j}^{(1)} \left(\frac{a}{r} \right)^2 \right]^2 \right\}. \quad (28)$$

4. Висновки

Розроблено математичний апарат для визначення напруженості електростатичних полів у багаточастинкових наночастинках. Це дає можливість визначити енергію, яка виділяється при дії лазерного випромінювання і може бути використано для лікування онкологічних захворювань.

Література

1. Prashant, K. Jain Au nanoparticles target cancer [Text] / K. J. Prashant, I. H. El-Sayed, M. A. El-Sayed // *Nanoday*. — 2007. — V. 2, № 1. — P. 18–29.
2. Govorono, A. O. Gold nanoparticle ensembles as heaters and actuators: melting and collective plasmon resonances [Text] / A. O. Govorono, Wei Zhang // *Nanoscale Res Lett.* — 2006. — № 1. — P. 84–90.
3. Борен, К. Поглощение и рассеяние света малыми частицами [Текст] / К. Борен, Д. Хафмен. — М.: Мир, 1986. — 664 с.
4. Chatterjee, K. Plasmon resonance shifts in oxide-coated silver nanoparticles [Text] / K. Chatterjee, S. Banerjee, D. Chakravorty // *Phys. Rev.* — 2002. — В. 66. — P. 085421-1 — 085421-7.
5. Лерман, Л. Б. Виникнення додаткових плазмових резонансів у шаруватих малих частинках [Текст] / Л. Б. Лерман // *Наносистеми, наноматеріали, нанотехнології.* — 2009. — Т. 7, № 1. — С. 37–47.
6. Гречко, Л. Г. Поляризованість структурно-неоднорідних кульових частинок [Текст] / Л. Г. Гречко, Л. Б. Лерман, Д. Л. Водоп'янов, С. В. Шостак. — Вісник Київського університету. — Серія: фіз-мат науки. — 2007. — № 1.
7. Гречко, Л. Г. Розсіювання електромагнітного випромінювання на багаточастинковій кулі [Текст] / Л. Г. Гречко, Л. Б. Лерман, Н. Г. Шкода // *Вісник Київського університету.* — Сер. фіз.-мат. — 2004. — № 3. — С. 376–384.
8. Корн, Г. Справочник по математике [Текст] / Т. Корн. — М.: Наука, 1973. — С. 831.

9. Тихонов, А. Н. Уравнения математической физики [Текст] / А. Н. Тихонов, А. А. Самарский. — М.: Наука, 1972. — 355 с.
10. Породько, Л. В. Врахування кінцевої швидкості поширення тепла при лазерному розігріві поверхні твердого тіла [Текст] / Л. В. Породько, Л. Б. Лерман, О. Ю. Семчук // *Хімія, фізика та технологія поверхні.* — 2011. — Т. 2, № 3. — С. 343–346.

ЕЛЕКТРОДИНАМИЧЕСКАЯ ЭНЕРГИЯ В СФЕРИЧЕСКИХ СЛОИСТЫХ НАНОЧАСТИЦАХ

В электростатическом приближении рассмотрено взаимодействие сферических слоистых наночастиц с электромагнитным излучением. С применением трансляционных матриц найдено распределение полей в слоистых шарах. Найдена интенсивность энергии, выделяемой вследствие наличия потерь в слоях. Задачу рассмотрено в условиях радиальной симметрии.

Ключевые слова: наночастицы, радиальная симметрия, трансляционные матрицы, конечные интегральные преобразования.

Породько Лілія Володимирівна, аспірант, відділ теорії наноструктурних систем, Інститут хімії поверхні ім. О. О. Чуйка НАН України, Україна, e-mail: lilphys@mail.ru.

Лерман Леонід Борисович, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, відділ теорії наноструктурних систем, Інститут хімії поверхні ім. О. О. Чуйка НАН України, Україна, e-mail: llerman@yandex.ru.

Породько Лілія Владимировна, аспірант, відділ теорії наноструктурних систем, Інститут хімії поверхні ім. А. А. Чуйко НАН України, Україна.

Лерман Леонід Борисович, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, відділ теорії наноструктурних систем, Інститут хімії поверхні ім. А. А. Чуйко НАН України, Україна.

Porodko Liliya, Chuiko Institute of Surface Chemistry of National Academy of Sciences of Ukraine, Ukraine, e-mail: lilphys@mail.ru. Lerman Leonid, Chuiko Institute of Surface Chemistry of National Academy of Sciences of Ukraine, Ukraine, e-mail: llerman@yandex.ru

УДК 523.24:521.1; 523.6

**Черкас Ю. В.,
Коломиец С. В.,
Волощук Ю. И.**

СПЕКТРАЛЬНЫЙ АНАЛИЗ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ АСТЕРОИДОВ ПО БОЛЬШОЙ ПОЛУОСИ. LS-МЕТОД

В работе приведена методика спектрального анализа распределения большой полуоси астероидов (данная методика также может быть использованной для анализа других элементов, как астероидов, так и других малых тел Солнечной системы) без построения соответствующих гистограмм численности/вероятности, получения которых является ключевым фактором большинства, если не всех, работ аналогичного направления.

Ключевые слова: спектральный анализ, неравномерный ряд, элементы орбит, астероиды.

1. Введение

На сегодняшний день подавляющее большинство работ, направленных на изучение особенностей распределений орбит малых тел Солнечной системы в пространстве возможных орбит, базируется на построении гистограмм численности (или же вероятности) по выбранному параметру [1–4]. Данный метод интуитив-

но понятен и имеет свои преимущества, позволившие в свое время сделать ряд открытий, например, наличие люков Кирквуда в главном поясе астероидов и других особенностей, вызванных резонансными явлениями и соизмеримостями. Более того, применив простые преобразования (удаление тренда, исключение нестационарных участков), можно получить остаточный ряд, который, согласно некоторым теориям и гипотезам [2–4],